

LANNOO'S AUTOBOEK

CALIFORNIË EN ZUIDWEST-USA

Horst Schmidt-Brümmer
Bewerkt en geactualiseerd door Axel Pinck

LANNOO'S AUTOBOEK
CALIFORNIË EN
ZUIDWEST-USA

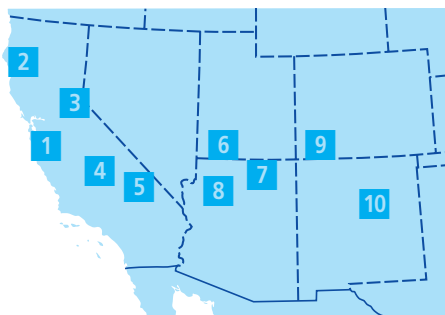
ON THE ROAD

LANNOO

TOP 10

1 SAN FRANCISCO, CA Blz. 139-152

De innemende stad op 43 heuvels tussen de Bay en Stille Oceaan staat bekend om haar levenslust. Bezoekers maken er kennis met culturen uit alle hoeken van de wereld.

2 REDWOOD NATIONAL AND STATE PARKS, CA Blz. 166, 171

Tussen de San Francisco Bay en de grens met het noordelijke Oregon rijken de gigantische sequoia's naar de hemel.

3 LAKE TAHOE, CA/NV Blz. 258 e.v.

De toppen van de Sierra Nevada omkaderen het saffierblauwe bergmeer op de grens van Californië en Nevada. Het water is er zo zuiver, dat vissen er geen voedsel vinden.

4 YOSEMITE NATIONAL PARK, CA Blz. 264 e.v.

Imposante watervallen storten zich in het dal van de Merced River, daartussen verheffen zich berggreuzen als El Capitan en de Half Dome, op de westelijke flanken groeien reuzensequoia's.

5 DEATH VALLEY NATIONAL PARK, CA/NV Blz. 272 e.v.

Tijdens de zomer klimt het kwik in de extreme woestijn vaak hoger dan 40°C. Toch zijn er dieren en planten die in dit extreme klimaat overleven. In de oase van Furnace Creek kun je in kamers met airconditioning overnachten en zelfs golfen.

6 BRYCE CANYON NATIONAL PARK, UT Blz. 296 e.v.

Duizenden gele en rode aardpiramides die in de loop van miljoenen jaren ontstonden presenteren zich als een reusachtig natuurlijk amfitheater.

7 MONUMENT VALLEY, UT/AZ Blz. 306, 325

De rode tafelbergen op Navajoterrein speelden al in ontelbare westerns de hoofdrol. Een onverharde weg loopt rond de spectaculaire zandsteenmonolieten.

8 GRAND CANYON NATIONAL PARK, AZ Blz. 317 e.v.

Het reusachtige ravijn maakt indruk door zijn afmetingen en kleurenpracht. 1500 meter lager stroomt de Colorado River, waarop raftingvloten met vakantiegeangers als speelgoedbootjes dansen.

9 MESA VERDE NATIONAL PARK, CO Blz. 378 e.v.

In de overhangende ravijnwanden van het plateau bouwen de Anasazi-indianen ruim duizend jaar geleden hun verborgen lemen pueblowoningen.

10 SANTA FE, NM Blz. 384 e.v.

De mix van indiaanse, Spaanse en Noord-Amerikaanse cultuur vormt de charme van de 400 jaar oude stad. In de gerestaureerde stadskern kun je tussen adobegebouwen en Spaanse missiekerken rondstruinen en een kijkje nemen in een van de vele kunstgaleries.

INHOUD

INLEIDING	9
------------------------	----------

Reizen met zevenmijlslaarzen

PRAKTISCHE INFORMATIE	21
------------------------------------	-----------

OVERNACHTEN	39
--------------------------	-----------

DE MOOISTE ROUTES DOOR CALIFORNIË EN ZUIDWEST-USA	71
--	-----------

San Francisco – Sonora – Yosemite N.P. – Bodie – Mono Lake – Death Valley – Red Rock Canyon – Las Vegas – Valley of Fire S.P. – Zion N.P. – Cedar Breaks N.M. – Bryce Canyon N.P. – Anasazi State Park Museum – Capitol Reef N.P. – National Bridges N.M. – Arches N.P. – Mesa Verde N.P. – Aztec Ruins N.M. – Goosenecks S.P. – Monument Valley – Antelope Canyon – Lake Powell – Grand Canyon – Flagstaff – Phoenix/Scottsdale – Joshua Tree N.P. – Palm Springs – Anza-Borrego Desert – San Diego – Carlsbad – Los Angeles

DE MOOISTE REGIO'S VAN CALIFORNIË EN ZUIDWEST-USA

REGIO 1	San Francisco en de Bay Area	139
	De westers-oosterse diva	
REGIO 2	Northern California	163
	Het groene Californië	
REGIO 3	De kust van Central California	177
	De Pacific Coast Highway	
REGIO 4	Los Angeles	199
	Big Orange	

REGIO 5	Southern California	227
	Beach Boys en Car Culture	
REGIO 6	Central Valley	243
	Goud en vitamines	
REGIO 7	Sierra Nevada	255
	De ruggengraat van Californië	
REGIO 8	California Deserts	269
	Door de woestijn	
REGIO 9	Las Vegas en omgeving	281
	Stad van het geluk	
REGIO 10	Utah – het zuiden	293
	Rijk aan stenen en rotsvast	
REGIO 11	Arizona – het noorden	313
	Indian Country	
REGIO 12	Arizona – het zuiden	339
	Zomerhitte en wintertuinen	
REGIO 13	Het zuiden van Colorado en New Mexico	363
	Kijk honderdduizend mijl ver en duizend jaar terug	
GESCHIEDENIS	393	
Markante data en gebeurtenissen		
Plaatsnamen- en trefwoordenregister	408	
Namenregister	413	
Fotoverantwoording	415	
Verklaring van de symbolen	ACHTERFLAP	

◀ De Highway One zoomt de ruige kust van Big Sur af.

REIZEN MET ZEVENMIJLSLAARZEN

Geen enkele streek in Noord-Amerika heeft zich met zoveel beelden in ons geheugen gegrift als het zuidwesten van Amerika, inclusief Californië. En wat de fantasie prikkelt, wekt meestal ook het verlangen om die beelden achterna te reizen en op hun juistheid te toetsen. Kloppen ze of vormen ze slechts het mooie decor van bakerpraatjes?

De antwoorden daarop verschillen sterk, zowel vroeger als nu. Maar hoe dan ook zijn er maar weinig reizigers die door de woestijnen, de bergen en over de waterlopen van het zuidwesten zijn getrokken, die niet onder de indruk waren van de grandioze landschappen. De sprookjesachtige kust van de Stille Oceaan, de ongerepte canyons en stenen kathedralen van het Colorado Plateau, de weidse horizon en het betoverende lichtspel van de lucht, zowel overdag als 's nachts – het is op zich al een reis waard.

Pas op het tweede gezicht laat dat overweldigende schouwspel zijn schaduwzijde zien, met name het 'wilde' van het 'Westen', de woeste natuurkrachten, de genadeloze zon, de vijandigheid tegenover de mens. De cactussen tussen de schaarse rotsen mogen dan wel heel fotogeniek zijn, ze zijn nu eenmaal geen kuuroord of stadspark. Gebrek aan water, hitte, muggen en ratelslangen... geen enkele lofzang kan dat tot iets romantisch maken.

Ook elders liggen tegenspraken op de loer. Zo zijn enkele van deze uitgestrekte, ongerepte gebieden van het onmetelijke Westen bij wet tot nationaal park uitgeroepen om ze te beschermen tegen roofbouw of andere manieren van 'ontsluiting'. Dat ging niet zonder slag of stoot, want vroeger werden de economische belangen van de hout-, erts-, gas- en olie-industrie nog feller verdedigd dan nu. Elke reis door het zuidwesten van Noord-Amerika loopt onvermijdelijk door gebieden waar om die beschermde en bedreigde natuur strijd wordt geleverd. De trefwoorden zijn: het uitdrogen van het Mono Lake, waterorgieën in Las Vegas, uranium in Utah, olieboringen aan de kust van de Stille Oceaan. Ja, zelfs het toerisme komt steeds meer in een kwaad daglicht te staan, want de massa bezoekers heeft vaak een averechts effect op het lovens-

- ▲ Het Yosemite National Park is een van de populairste nationale parken van de VS.

waardige doel van natuurbescherming. Terwijl in het hoogseizoen de toeristen in het Yosemite National Park en de Grand Canyon elkaar onder de voet lopen, groeit het belang van meer afgelegen gebieden, de zogenaamde *Wildlife Refuges* en *Wilderness Areas*. Die zijn even mooi, maar minder druk.

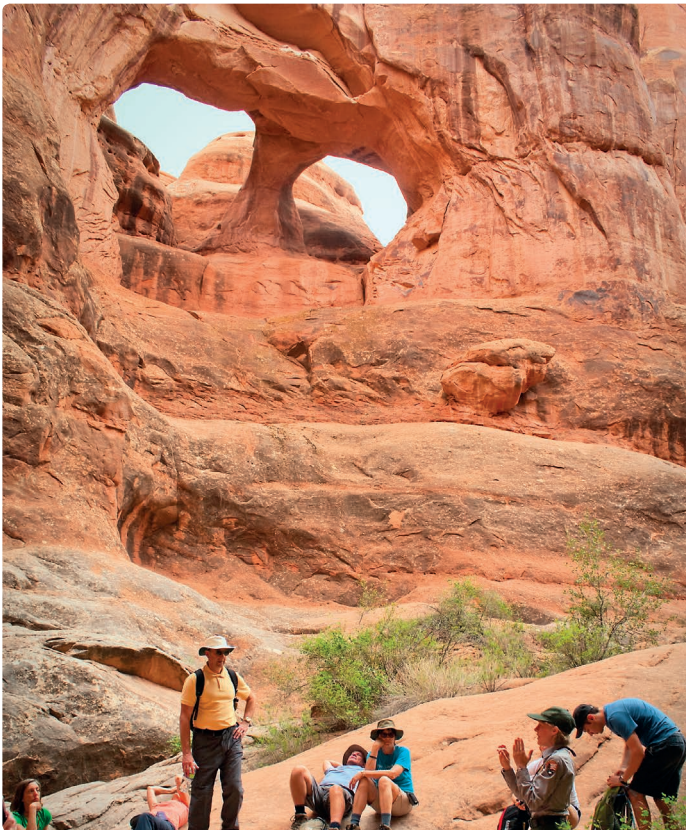
Net zoals het 'wilde' teert ook het 'getemde' op de tradities van het Westen, want ondanks de ruige rotslandschappen en naargeestige zoutwoestijnen lagen hier ook oasen van rust waar het goed leven was. De indianen wisten die al te waarderen en laafden zich aan de vele warmwaterbronnen. Tegenwoordig kan iedereen hun voorbeeld volgen in luxueuze resorts met zwemparadijzen, kuuroorden en fitness- en wellnesscentra of deelnemen aan de rituelen van de Californische lichaamscultuur. Die bedient zich zowel van de fitnessapparaten op Venice Beach en de surfplanken van Malibu als van de mountainbikes en kajaks in Moab (Utah), het nieuwe centrum van de sportindustrie, waar vooral tijdens het weekend een drukte van belang heerst. Die vrijetijdstrend doet paradoxaal genoeg zowel denken aan het cowboy-ideaal van onafhankelijkheid als aan de astronauten van de NASA, de *cosmic cowboys*: blinkende ridders in de cockpit in plaats van in het zadel.

FASCINERENDE LEGENDES

Maar de canyonwanden en chilibonen of lasso werpende *vaqueros* alleen leveren geen compleet beeld op van het zuidwesten. De innerlijke samenhang bestaat bij de gratie van de mythen – vanaf de allereerste reisverslagen over Buffalo Bill en andere kleurrijke figuren tot en met de *urban cowboy*, die in de

winkels van designers als kopie wordt aangeboden – van rokende vredespijpen tot en met Marlboro Light, van Karl May tot Peter Fonda, die ooit toeristen begeleidde in het spoor van Easy Rider. Kortom, achter elke rotspunt of rivierbocht, elke struik *tumbleweed* en elke klapperende saloondeur liggen de oude acteurs op de loer, zowel de slechteriken als de helden. De zuidelijke variant van het Wilde Westen: een lappendeken van kleurrijke legendes. Aanvankelijk vooral over verborgen schatten, spoken, minnaars en betoverende vrouwen die onverwachts en verleidelijk in de eenzaamheid opdoken. Daarna volgden de verhalen over de *gunmen* en de *lawmen*: door de verheerlijking van schietpartijen ging de romantiek van de 'Old West' over in de verovering en geweldadige inlijving ervan.

De geschiedenis van het binnenlandse Amerikaanse toerisme toont dat de vele mythen al vroeg een magische aantrekkingskracht uitoefenden op reizigers. Spoorwegmaatschappijen en citrusplantages lokten nieuwe kolonisten en bezoekers. Huilende indiaanse baby's op gekleurde prentkaarten leidden tot het ruïnetoerisme van de *pueblo's* en de indiaanse rotsdorpen. Rijke oostkustbewoners trakteerden zichzelf op boerderijvakanties en jachttochten met indiaanse verkenners.

◀ Wind en weer boetseerden de zandsteen in het Arches National Park.

3

YOSEMITE NATIONAL PARK

— Bergen van licht —

187 km
117 mijl

ROUTE

Sonora – Chinese Camp – Yosemite Village

KM/MIJL	TIJD	ROUTE
0	8.00 u	Van Sonora via de S 49, Chinese Camp en de S 120 tot aan de ingang van het
83/52	9.00 u	Yosemite National Park . De S 41 naar
155/97	11.00 u	Glacier Point (via Glacier Point Rd.)
187/117	13.00 u	Yosemite Village (lunch en pauze; inchecken: hotel/camping).
	Namiddag	Met de bus naar de Vernal en/of de Nevada Falls .

Vlak buiten **Sonora** grazen kudden op heuvels als een gouden tapijt, zo gul kleurt de ochtendzon de grassen. **Chinese Camp** – ja, hier woonden inderdaad alleen Chinezen. In 1849 kwamen daar een pak Engelsen bij en zij pikten het werk van de Chinezen in de mijnen in. Korte tijd later waren de Chinezen weer onder elkaar, omdat er zo veel hierheen kwamen die elders verdreven of verjaagd waren.

Zo groeide Chinese Camp met zijn 5000 inwoners halverwege de jaren 1850 uit tot de grootste Chinese enclave buiten Azië. Dat is nu verleden tijd. Het plaatsje is blijven bestaan, maar lijkt ingedommeld – half *ghost town*, half hut-tendorp voor slechts 120 yankees.

Even verder klimt de weg naar de westelijke hellingen van de **Sierra Nevada**. Nu volgen Big Oak Flat en **Groveland**, een gehucht met houten trottoirs – een volmaakt westerndecor. Bij de benzinepomp wappert een affiche voor een wedstrijd coyotehuilen in het weekend. Wie imiteert het beste een coyote? De poging is kennelijk de moeite waard: 750 dollar lachen de beste huiler toe.

Langzaam komen de Sierras dichterbij, en daarmee ook het **Yosemite National Park** (zie blz. 264). Een eerste indruk van de gigantische afmetingen geeft het **Rim of the World Vista Point**, vlak voor de ingang van het park.

Na de rit door de vallei rij je eventjes zuidwaarts. Vóór de Wawona-tunnel moet je beslist stoppen bij het populaire uitkijkpunt, want daar verandert de Yosemite Valley in een panoramische postkaart of – met de halve trouwboek en/of kinderen op de voorgrond – in een plaatje voor het familiealbum.

Het volgende hoogtepunt: **Glacier Point**. De terugweg loopt naar **Yosemite Village**, het vertrekpunt voor wandelingen langs de rivier of naar de nabije watervallen.

◀ De Half Dome is het officiële symbool van het Yosemite National Park.

MONO LAKE

— Lijkwade van een vulkaan —

451 km
282 mijl

ROUTE

Yosemite National Park – Tioga Pass – Bodie – Lone Pine

KM/MIJL	TIJD	ROUTE
0	9.00 u	Vanaf Yosemite Valley de S 120 in oostelijke richting, Tuolumne Meadows, Tioga Pass
122/76	11.00 u	Lee Vining (Mono Lake), de US 395 ca. 29 km in noordelijke richting, dan de S 270 rechts op draaien, naar het oosten en circa 10 km volgen tot
200/124	12.00 u	Bodie (een spookdorpje). – Terugrijden naar
	14.00 u	Mono Lake , afslag Mono Lake Tufa State Reserve (pauze bij het zout).
451/282	17.00 u	Lone Pine.

Opgelet! Omdat de Tioga Pass vaak tot eind juni gesloten is, moet je voor je vertrek zeker informeren naar de staat van de weg: T (209) 372-0200, dan 1 en nog eens 1 kiezen.

Zelfs eind mei kan het nog gebeuren dat naast de **Tioga Pass Road** in het *high country* plots sneeuwballengevechten worden geleverd, terwijl de inwoners van de valleien puffen van de hitte. Op een hoogte van bijna drieduizend meter trekken de **Tuolumne Meadows** (zie blz. 267) voorbij, het grootste alpine hoogveengebied van de Sierra-keten, gevolgd door kale granietvlakken en blinkend gepolijste rotsblokken, tot de weg uiteindelijk via de steile oostelijke helling afdaalt.

In het dal, na een korte ommetje naar het noorden, bereik je op een biljart-vlakte geasfalteerde toegangsweg (de S 270 – ook voor campers geen probleem!) **Bodie** (zie blz. 257). ‘Tot ziens, God, we gaan naar Bodie’ schreef een jong meisje ooit in haar dagboek. De slechte naam had blijkbaar al de ronde gedaan. Tegenwoordig komen er alleen nog toeristen naar dit eenzame en hooggelegen dorp (meer dan 2600 m), dat echter zonder meer fotogeniek is.

Terug naar het **Mono Lake** (zie blz. 260). Rondom het meer ligt de Mono Basin National Scenic Area. Vanaf het punt waar het gehucht bij de zoutafzettingen al te zien is, leidt een smalle weg links naar de **Mono Lake Tufa State Reserve** – een welkome gelegenheid om te wandelen.

Kaarsrecht trekt de weg zijn asfaltspoor door het hooggelegen dal. Voorbij **Deadman Summit** (2451 m) strekken zich alpine, met uitgestrekte bossen

◀ Het oude mijnstadje Bodie is de beroemdste ghost town in Californië.

- ▶ Grindweg: stoffige rit naar South Tufa bij het Mono Lake

MONO LAKE
'Het plechtig stille meer waar de rust door geen enkel zeil wordt verstoord, deze eenzame leenman van God op deze allereenzaamste plek... de echte lijkwade van een vulkaan, waarvan de grote krater het meer heeft verzwolgen', schreef Mark Twain.

- ▼ Met een geschatte leeftijd van 700 000 jaar een van de oudste meren ter wereld: het Mono Lake

bedekte breedbeeldpanorama's uit. In de zomer straalt het blauw van het **Crowley Lake** tot aan de weg. Als het in de winter sneeuwt, zoek je het tevergeefs. Het is het grootste spaarbekken voor de watervoorziening. Voorbij de Sherwin Summit daalt de weg af naar de **Owens Valley**, die zich volgens het bord langs de weg vanaf hier 160 kilometer uitstrekt naar het zuiden, dus bijna tot aan de Mojavewoestijn.

Het vruchtbare dal werd aanvankelijk lang door indianen bewoond. In 1845 werden het meer, het dal en de rivier naar Richard Owens genoemd, een legerofficier die met een expeditie naar deze streek was getrokken.

Sagebrush aan weerszijden van de weg duidt erop dat de waterdieven van LA zelfs hier de uitdroging van het dal veroorzaken.

Bishop, Big Pine, Independence, Lone Pine (zie blz. 263): de U 395 rijgt het ene gehucht aan het andere. De Main Streets lijken even sterk op elkaar als de omgeving: bosjes, weilanden en bevallige houten huisjes. Boven dat alles uit verrijst de **Mount Whitney**, met zijn 4418 meter de hoogste berg van Californië. Het imposante landschap is al van oudsher in trek als decor voor westerns. Dat je hier telkens weer op filmbeelden botst, is trouwens een typisch Californische ervaring.

DEATH VALLEY NATIONAL PARK

— Landingsbaan voor kikkers —

168 km
105 mijl

ROUTE

Lone Pine – Stovepipe Wells – Furnace Creek

KM/MIJL TIJD

0 9.00 u

128/105

ROUTE

Van **Lone Pine** via de S 136, 190 naar

Stovepipe Wells in het **Death Valley National Park**. Een eind verder oostwaarts: wandeling door de duinen; daarna tot aan het volgende kruispunt en daar rechtsaf naar het zuiden, naar het **Visitor Center** (korte stop).

168/105 13.00 u

Middag

Furnace Creek Ranch (de Inn of de camping): inchecken.

Uitstapjes naar **Zabriskie Point**, de **Twenty Mule Team Canyon** en/of **Dante's View**.

Highway 136 richting **Death Valley** (zie [blz. 272](#)) is nog maar nauwelijks ver-
trokken en over de Owens River gegaan, of het landschap verandert. In een
oogwenk maken de lieflijke tafereeltjes van de Owens Valley plaats voor een
meedogenloze halfwoestijn. Rotskloven worden zichtbaar en het losse zand

◀ Bizarre schoonheid: het
uitkijkpunt Zabriskie
Point in de Death Valley

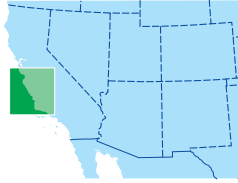
duldt alleen nog *sagebrush*, doornig struikgewas dat het bange vermoeden doet rijzen dat de *Frogs* hier zullen landen. En waarom ook niet? E.T. landde in de San Fernando Valley, in de achtertuin van Los Angeles; de *witte haai* hapte toe aan de kust van de Pacific. In Californië kan alles.

Na het fotogenieke duinlandschap van **Stovepipe Wells** (zie [blz. 273](#)) verschijnt aan weerszijden van de weg een vlakte met witte, bolvormige struiken, die de toepasselijke naam **Devil's Cornfield** kreeg. Het **Visitor Center** biedt logistieke hulp bij het verkennen van de streek. En onmiddellijk daarna verjaagt de grote **Furnace Creek Ranch** (zie [blz. 273](#)) het laatste spoor-tje angst voor de dode wildernis. Een korte wandeling zorgt voor nieuws en beweging, bijvoorbeeld in het museum. Naast de tentoongestelde werktuigen speelt borax de hoofdrol, de witte, kristalachtige stof die onder andere wordt gebruikt voor de vervaardiging van keramiek en glas, maar ook voor zeep, cosmetica en antivriesmiddel.

▼ West Coast Sahara: de zandduinen van Stovepipe Wells

◀ California State Route 1 of Highway One is een van de populairste toeristische routes in de USA en loopt langs de prachtige Californische kust.

REGIO 3

DE KUST VAN CENTRAL CALIFORNIA

— De Pacific Coast Highway —

Highway One langs de Stille Oceaan, ingeklemd tussen de branding en het kustgebergte, is ongetwijfeld een van de mooiste wegen van Noord-Amerika. Voor velen is dit zonder meer de mooiste toeristische route. Adembenemend steile oevers en gloeiend hete duinen, stranden, surfers en gepensioneerden, gekken en *chicanos* – er bestaat niets echt Californisch wat dit bochtige (en broze) parcours niet tot leven zou wekken.

Landinwaarts vormen de oude Spaanse missiekerken weldadige oasen van rust. Ze zijn ontstaan aan de Camino Real, de huidige US 101, en liggen telkens een dagrit van elkaar verwijderd. Monterey, Carmel, San Luis Obispo en Santa Barbara vormen de stedelijke hoogtepunten. Daartussen groeien artisjokken, knoflook, venkel en steeds meer wijnstokken

1 BIG SUR

Het is niet zo makkelijk te zeggen waar Big Sur precies begint. Het is geen samenhangende plaats, er staat zelfs geen plaatsnaambord. De kuststreek strekt zich min of meer uit tussen Carmel en San Simeon. *Redwoods* en rotsen, zilte lucht en nevelslierten zijn kenmerken waarmee de streek en haar esoterische aura het best omschreven worden: een stille en toch woeste kust – zonder stranddrukte, cruiseschepen, booreilanden en motorbootherrie. Slechts af en toe een grijze walvis.

► Het terras van het restaurant Nepenthe ligt boven de Stille Oceaan.

Ook de Spanjaarden waren topografisch gezien niet erg precies: met de aanduiding *Río Grande del Sur* bedoelden ze slechts 'de grote rivier in het zuiden' (van Monterey). De streek bleef lange tijd ontoegankelijk en werd tot het begin van de 19de eeuw alleen bewoond door Esselen-indianen. Vanaf 1860 verschenen de eerste kolonisten, die als escapisten werden beschouwd. Pas vanaf 1920, toen gedetineerden uit de gevangenis van St. Quentin bij San Francisco begonnen met de aanleg van de highway, kwam de kust tot leven. In eerste instantie door een bont gezelschap van schrijvers, schilders en kunstenaars, die zich in de jaren 1930 en 1940 aangetrokken voelden door het schitterende landschap.

Ondanks de drie miljoen bezoekers per jaar houdt Big Sur dapper stand. Maar de inwoners zijn op hun hoede. Velen van de tweeduizend bewoners van de bijna honderd mijl lange kuststrook hebben geen elektriciteit of telefoon, wel kerosinelampen en misthoorns. Want hier mag in geen geval gebeuren wat de bouwwoede op de oevers van Lake Tahoe heeft aangericht. Over hoe dat precies kan worden verhinderd, bestaat onenigheid. Kan men zelf alles onder controle houden en de bouw van nieuwe motels en particuliere woningen tegenhouden of moet de staat een handje helpen door Big Sur uit te roepen tot nationaal park? Dat laatste liever niet, zeggen de meeste *locals* koppig. Want dan zouden toeristen pas massaal toestromen: 'DON'T YELLOWSTONE BIG SUR'.

Af en toe duikt in het prachtige landschap een plek op waar je de innerlijke mens kunt versterken, zoals in het schitterend gelegen restaurant **Nepenthe** of de mooie heksenhuysjes van de **Deetjen's Big Sur Inn**. Maar voorts dringen sporen van de beschaving slechts mondjesmaat door in de ongerepte schoonheid van deze wereld.

De hellingen zijn bezaaid met duizenden ruige lampenpoetsers. De planten moeten helpen de *land slides* te voorkomen die hier vaak de wegen blokkeren. Borden waarschuwen ervoor: SLIDE AREA.

- ▲ De in 1932 in art-decostijl gebouwde Bixby Creek Bridge in Big Sur is een van de fotogenieke schoonheden van de Highway One.

Oorspronkelijke uitgever: VISTA POINT Verlag GmbH, Rolandsecker Weg 30, 53619 Rheinbreitbach
Uit het Duits vertaald door Christelle Bogaert
Vormgeving: Studio Lannoo
Zetwerk: Peter De Bock
Cartografie: Kartographie Huber, München
© VISTA POINT Verlag, Rheinbreitbach
© 2019 Nederlandse tekst Uitgeverij Lannoo nv, Tiel
D/2019/45/78 - ISBN 978-94-014-5796-5 - NUR 513

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.
e-mail: redactie.toerisme@lannoo.be

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.